

ראש מועצת הכפר תרמוסעיא, מר רבחי עבד-אלרחמן מוחמד אבו
עווד ואח'

על-ידי ב"כ עוה"ד מיכאל ספרד ו/או שלומי זכריה ואח'
ארגון "יש דין" – ארגון מתנדבים לזכויות אדם (ע"ר)
מרח' יהודה הלוי 45, תל-אביב 55157
טלפון: 03-6206947/8/9; פקס': 03-6206950

העותרים

נ ג ד

1. שר הביטחון

2. מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית

3. ראש המינהל האזרחי

4. מפקד מחוז יהודה ושומרון במשטרת ישראל

על-ידי פרקליטות המדינה,

משרד המשפטים, ירושלים

טלפון: 02-6466590; פקס': 02-6467011

5. המועצה האזורית מטה בינימין

פסגות, ד"נ מזרח בנימין

טלפון: 02-9977105; פקס: 02-9973113

6. עד עד- אגודה שיתופית חלקאית להתשייבות קהילתית בע"מ

7. מזכיר המאחז עד עד, מאר אסף זולדן

8. החטיבה להתיישבות בהסתדרות הציונית העולמית

על-ידי עוה"ד יוסף לאופר

רח' המלך ג'ורג' 48, ירושלים

טלפון: 02-6202311; פקס: 02-6202858

המשיבים

תגובה מטעם המשיבים 4-1

1. בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 10.12.14, ולקראת מועד הדיון בעתירה שנקבע ליום 12.10.15, מתכבדים המשיבים 1-4 (המשיבים מטעם המדינה; להלן: **המשיבים**) להגיש את תגובתם לעתירה, כדלקמן.

א. פתח דבר

2. עניינה של העתירה דנן בדרישת העותרים כי יינקטו הליכי אכיפה כלפי הבינוי הבלתי חוקי שהוקם במאחז "עדי-עד" (להלן: **עדי-עד**), וכן כי יינקטו הליכי אכיפה פלילית כלפי מקימי הבינוי והמתגוררים בו. באופן מפורט יותר, העותרים מבקשים כי בית המשפט הנכבד יוציא מלפניו צו-על-תנאי, הכולל שלושה ראשים שונים.

במסגרת הראש הראשון, העותרים מבקשים כי יוצא צו-על-תנאי, המורה למשיבים ליתן טעם מדוע, "לא ינקטו בכל הפעולות הדרושות לפינוי המאחז הבלתי חוקי 'עדי-עד' הממוקם ליד ההתנחלות 'שילה', לרבות הוצאת צו תיחום שטח ומימוש, הוצאת צווי הפסקת עבודות וצווי הריסה למבני המאחז ומימושם" [ההדגשות במקור – הח"מ].

לחילופין, במסגרת הראש השני, העותרים מבקשים כי יוצא צו-על-תנאי המורה למשיבים לבוא וליתן טעם, "מדוע לא ינקטו בפעולות הנדרשות למימוש הצוים", ככל שצווים כאמור בראש הראשון של הצו-על-תנאי כבר הוצאו.

במסגרת הראש השלישי של הצו-על-תנאי, המופנה בעיקרו כלפי המשיבה 8, העותרים מבקשים כי בית המשפט הנכבד יורה למשיבה 8 לבוא וליתן טעם, מדוע "לא יבוטלו הקצאות אדמות שניתנו על-ידי המשיבה מס' 8, לגורמים שונים בתחומי המאחז, בעקבות ההתקשרות של המשיבה עם הממונה על הרכוש הממשלתי והנטוש אצל המשיב מס' 3".

3. המשיבים יטענו כי דינה של העתירה להידחות. זאת, בשים לב להליכי האכיפה השונים שנקטו על-ידם בעבר ושעודם ננקטים על-ידם ביחס לבניה הבלתי חוקית שהוקמה בתחום עדי-עד, ובשים לב לכך שבהתאם למדיניות הממשלה באשר לבינוי על קרקעות המדינה, בכוונת המשיבים לבחון היתכנות להסדרתה של הבנייה שהוקמה על קרקעות המדינה בעדי-עד, והכל כמפורט להלן. המשיבים יטענו כי בניגוד לרושם שמבקשת העתירה ליצור, הוצאו צוים סופיים להפסקת עבודה ולהריסה ביחס לבנייה הבלתי חוקית, חלקם כבר מומשו; וכן ננקטו פעולות אכיפה נוספות בדמות תפיסת ציוד וטובין, המשמשים לביצוע הבנייה הבלתי חוקית. עוד יטענו המשיבים, כי הגם שהאכיפה לא מוצתה בשלב זה, הרי שלא עלה בידי העותרים להוכיח עילה להתערבות בסדרי העדיפויות להמשך מימוש הצוים.

כפי שיפורט בהמשך, ובכל הקשור לאירועי החיכוך האלימים שתוארו בעתירה, המשיבים יטענו כי ננקטות על ידם פעולות אכיפה מגוונות למניעת אירועים אלו – הן במישור הפלילי-משטירתי, הן במישור המינהלי-צבאי. אף בפעולות אלו יש כדי ללמד על פועלם של המשיבים אל מול המציאות המורכבת השוררת בגזרה בה ממוקם עדי-עד – פעילות שאינה מקימה בשלב הנוכחי עילה להתערבותו של בית המשפט הנכבד.

כך בתמצית, וכעת ביתר הרחבה.

ב. העובדות הצריכות לעניין

4. העותרים 1-4 הם ראשי מועצות הכפרים תורמוסעיא, אל-מועייר, גיאלוד וקריות. העותרים 5-6 הם שני חקלאים תושבי כפרי הסביבה, מר רתיב עבדאללה מסעוד נעסאן ומר מחמד אחמד מוחמד חזמה (להלן: **העותר 5 ו-6**, בהתאמה). העותר 7 הוא ארגון "יש דין".
5. עדי-עד הוקם בשלהי שנת 1998 והוא ממוקם במרחק של כחמישה קילומטרים ממזרח ליישוב שילה (להלן יכונה המרחב שבו נמצא, בין היתר, המאחו עדי-עד: **מרחב שילה**). חלק מן הבינוי בעדי-עד נכלל בתחומה של המועצה האזורית מטה בנימין (להלן גם: **המשיבה 5**), וכפי שיפורט בהמשך, בעבר אף נחתם אל מול המשיבה 8 הסכם הרשאה לתכנון בתחומי המאחו, והוכנה לגביו תכנית מתאר שלא קודמה. על כל פנים, המקום אינו מוסדר מבחינה מוניציפאלית או תכנונית, ומזה כ-10 שנים הסכם ההרשאה לתכנון אינו בתוקף. כפי שיתואר להלן, עיקר הבינוי במקום מצוי על אדמות מדינה מוכרזות שעברו בדיקה של צוות "קו כחול" ומיעוטו מצוי במקרקעין פרטיים, ובכוונת המשיבים לבחון כאמור היתכנות להסדרתה של הבנייה שהוקמה על קרקעות המדינה בעדי-עד. ואולם לשם בחינת אפשרות הסדרתו התכנונית של עדי-עד נדרשת בדיקה נוספת של צוות "קו כחול", אשר מתקיימת בימים אלה.
6. עדי-עד הוקם תחילה על-ידי נערים; ובהמשך, התבססו במקום גם משפחות. המבנה הראשון שהוקם במקום בשנת 1998 היה מבנה חקלאי, שהוסב עם הזמן למבנה מגורים. בהמשך, נבנה בסמוך לו מבנה חקלאי נוסף וכן הוצבו שלושה קרוואנים נוספים.
7. כפי שיפורט להלן, וחרף פעולות אכיפה שננקטו על-ידי המשיבים במקום לאורך השנים ועד לחודשים האחרונים ממש, הבניה הבלתי חוקית בעדי-עד התרחבה וכיום מונה הישוב כ-60 משפחות ובשטחו מצויים מבני ציבור שונים, לרבות בית כנסת, גני ילדים, מעונות ומועדון. יצוין כי מתוך 65 מבנים בלתי חוקיים המצויים בעדי-עד, 11 מבנים מצויים בקרקע בבעלות פרטית, מהם ישנם ככל הנראה 5 מבנים המשמשים למגורים.

- צילום אוויר של עדי-עד מצורף ומסומן מ/ש1

(1) זיקה למקרקעין

8. באשר לזיקת העותרים 5-6 למקרקעין, הרי שמבדיקת קמ"ט רישום מקרקעין עולה כי המסמכים שצורפו לעתירה – הכוללים בין היתר שישה נסחי מס רכוש – זהים לרישום בספרי המס שברשות קמ"ט רישום מקרקעין. מסמכים אלה מתייחסים ל-30 חלקות, המצויות בגוש פיסקלי מס' 4, באדמות הכפר תורמוסעיא, במוקעים שונים.

עם זאת, יודגש, כי גוש פיסקלי מס' 4 אינו מצוי כלל בעדי-עד ואינו רלוונטי לעתירה.

9. נסח מס רכוש נוסף שנבדק התייחס לרישום בגוש פיסקלי מס' 5, חלקה מס' 9, במוקע "אבו-אלמוואס". שטח זה מצוי בתחום המבונה של עדי-עד. המדובר בשטח של 17 דונם, שעל-פי הרישום, בעל החלקה הוא מר אחמד מחמד חסין אלעארגי. בנוסף, הומצא העתק של צו ירושה של הבעלים לידי העותר 6 בעתירה דנן (מר מחמד אחמד מחמד חזמה).

בצד זאת, בהיעדר מפת מדידה, שלא צורפה לעתירה, קיים קושי לקבוע את מיקומה המדויק של החלקה ואת היחס המדויק בינה לשטח המבונה בעדי-עד; וזאת, מאחר שמסמכי המס אינם מלמדים על המיקום המדויק אליו הם מפנים, אלא רק לחלק משטח נרחב ביותר.

(2) הליכי הפיקוח והאכיפה שננקטו בעדי-עד

10. בחודש מאי 1999, כשנה לאחר הקמתו, פונה המבנה הראשון בעדי-עד. כחודשיים לאחר מכן, בחודש יולי 1999, פונו מהמקום חמישה קרוואנים נוספים שהוצבו במקום, אך יומיים קודם לכן.

11. בשנת 2003, ובניסיון למנוע את הרחבת הבניה הבלתי חוקית בעדי-עד, פעלו המשיבים לתפיסת מספר משאיות שהגיעו לשטח במטרה לפרוק מבנים יבילים שנועדו להצבה בעדי-עד. יצוין, כי פעולות אלו נעשו חרף התבצרותם של חלק מהשוהים במקום באחד המבנים.

12. בשנת 2004 נתפסו מספר מבנים יבילים נוספים שהובלו אל עדי-עד.

13. בשנת 2009 בוצעה הריסה של מבנה קרוואן במסגרת תיק בב"ח 47/09, נהרסו שתי סוכות הכוללות מבני שירותים במסגרת תיק בב"ח 126/09 וכן נהרסה הכנה לגידור בלתי חוקי (תיק בב"ח 127/09).
14. בשנת 2010 בוצעה הריסה של מבנה קרוואן ששימש למגורים וכן נתפסה מכולה שהכילה ציוד חקלאי.
15. בחודש יוני 2015 בוצעו מספר ניסיונות לתפיסת טובין. במסגרת ניסיונות אלו נמלטו חלק מאנשי המקצוע שלקחו חלק בבנייה הבלתי חוקית. בצד זאת, יצוין כי ביום 17.6.15 עלה בידי אנשי יחידת הפיקוח לתפוס ולהחרים מכבש שעסק בהכשרת דרך לא חוקית בעדי-עד. פעילות זו בוצעה במסגרת תיק בב"ח 127/15.
16. עוד חשוב לציין כי מן המידע המצוי במינהל האזרחי עולה כי בין השנים 1998-2015 נפתחו כ-150 תיקי בניה בלתי חוקית בעדי-עד, לפי החלוקה הבאה: 93 מבני מגורים, 9 מבנים חקלאיים, 27 תיקים נגד פעילויות שונות לפיתוח קרקע וכן 15 תיקים כלליים.
- להשלמת התמונה, יצוין כי במהלך השנים נערכו ניסיונות נוספים להקמה של מבנים בלתי חוקיים בשטח הסמוך לעדי-עד, כדוגמת "חרבת קול ציון", "נוף הירדן" ו"גל יוסף". פעילות האכיפה שבוצעה במקום על-ידי המינהל האזרחי מנעה זאת. כך, למשל, בראשית שנת 2012 בוצעו מספר פעולות אכיפה משולבות כלפי בנייה בלתי חוקית ב"גל-יוסף", לרבות הריסת ארבע חממות, הכשרות שטח שונות, דרכים בלתי חוקיות, אוטובוסים שהוצבו במקום ועוד. פעולות אכיפה דומות ביחס לסככה שהוקמה בשנית ב"גל-יוסף" בוצעה שוב בראשית שנת 2013.
17. נכון להיום, באזור עדי-עד, קיימים 97 תיקים פעילים של בנייה בלתי חוקית, לפי החלוקה הבאה: 65 מבנים, 14 תיקים נגד פעילויות פיתוח קרקע, 4 תיקים נגד קטעי דרך וכן 14 תיקי בינוי כלליים
18. יושם אל לב, כי מבין 97 התיקים שנפתחו בעדי-עד בגין בנייה בלתי חוקית, רק 16 מן התיקים מתייחסים למקרקעין שאינם מקרקעי מדינה. להלן חלוקת השימושים של 16 התיקים האמורים: 11 משמשים כמבנים, מהם ישנם ככל הנראה 5 מבנים המשמשים למגורים; 2 תיקי בנייה בלתי חוקית בגין קטעי דרך; וכן 3 תיקי בנייה בלתי חוקית בגין הכשרות שטח.
19. בצד הדברים, וכפי שיוסבר מיד, נציין כי קו תחום אדמות המדינה ("קו כחול") טעון עוד בדיקה חוזרת ומדויקת יותר, באופן שעלול להשפיע ולשנות את הנתונים על אודות מספר המבנים הבלתי חוקיים המצויים על אדמות מדינה, ועל אודות אלו שמצויים מחוץ לגבולות אדמות מדינה.

(3) מעמד תכנוני ומעמד המקרקעין**תחום אדמות מדינה ו"קו כחול"**

20. כאמור לעיל, מרבית המבנים המצויים בעדי-עד הוקמו על אדמות מדינה מוכרזות, שעברו בחינת צוות "קו כחול" ביום 24.9.00. מיעוט מן הבנייה מצוי על מקרקעין שמחוץ לתחום אדמות המדינה המוכרזות.

21. עם זאת, מבדיקה שנערכה בשעתו התברר, כי בדיקות צוות "קו כחול" שבוצעו בין השנים 2003-1999, לא כללו את כלל הבדיקות הנדרשות, לפיכך הוחלט והדבר תוקף על-ידי המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (ייעוץ), כי בדיקות אלו טעונות בחינה חוזרת על-ידי צוות "קו כחול" כתנאי לקידום הליכים תכנוניים, למעט המקרים המיוחדים שהוחרגו מכך על-ידי המתפיש (מתאם פעולות הממשלה בשטחים).

22. בדיקה חוזרת של צוות "קו כחול", בהתאם להחלטה שצוינה לעיל, נערכת מזה מספר חודשים אף ביחס לתחום אדמות המדינה במרחב שילה; והיא צפויה להימשך פרק זמן של מספר חודשים נוספים.

עוד יש לציין, כי לפני כשנה הוגשה עתירה בבג"ץ 7986/14 במקום נ' ראש המינהל האזרחי בעניין הישוב עלי, התוקפת את עצם פעילותו של צוות "קו כחול". בעקבות זאת, ומאז הגשת העתירה האמורה, מצוי נושא פעילותו של צוות "קו כחול" בבחינה מקיפה. לפיכך, מאז חודש מרץ 2015 ועד חודש אוגוסט 2015 לא נחתמו פרויקטים חדשים של צוות "קו כחול". זאת, עד אשר עודכנו נהלי הצוות הקשורים לאופן פרסום תוצאות עבודת צוות "קו כחול" ולאופן הגשת ההשגות עליהן. המדינה מסרה עדכון בעניין זה לבית המשפט במסגרת תגובתה מיום 7.8.15 בעתירה האמורה בעניין היישוב עלי (בתקופה הקרובה נדרשת המדינה להגיש תשובה מטעמה לטענות שהועלו במסגרת תגובה שהוגשה על-ידי העותרים באותה עתירה).

המישור התכנוני

23. בעבר הוגשה למוסדות התכנון באזור תכנית להסדרת הבנייה במקום בכל הנוגע לאדמות מדינה.

תכנית זו הוגשה בשנת 2002 ללשכת התכנון על-ידי הוועדה המיוחדת שלצד המועצה האזורית מטה בנימין ומספרה 205/9. התכנית כללה שטח של 640 דונם ונועדה להקמת 95 יחידות דיור בתחומה. **עם זאת, תכנית זו מעולם לא נדונה.**

24. בנוסף, בשנת 2014 הוצג למנהלת לשכת התכנון תשריט ראשוני על-ידי המועצה האזורית מטה בנימין. מטרתו של התשריט האמור הייתה בחינת פוטנציאל ההסדרה של כלל נקודות ההתיישבות והמאחזים בעמק שילה, ובהם גם עדי-עד. יודגש, כי תשריט זה נסמך על בדיקות צוות "קו כחול", אשר כאמור לעיל טענות בדיקה חוזרת. מכל מקום, אין מדובר בתכנית שהוגשה ללשכת התכנון.

נציין, כי בהתאם להנחיית הדרג המדיני – בדיקות צוות "קו כחול" ביחס למרחב שילה מצויות בעיצומן. בנוסף לכך, יידרשו רשויות האזור גם לסוגיות הנוגעות למעמד המוניציפאלי של "עדי-עד", כמו גם ביחס למקומות נוספים במרחב שילה.

הקצאת מקרקעין

25. אשר לטענות העותרים ביחס להסכמים להקצאת קרקעות ב"עדי-עד" שנחתמו עם המשיבה 8; הממונה על הרכוש הממשלתי והנטוש באזור יהודה ושומרון (להן: הממונה) יבקש להדגיש, כי לאורך השנים נחתמו עם המשיבה 8 אך ורק הסכמים המעניקים לה הרשאה לתכנון, ולא נחתם כל הסכם להקצאת מקרקעין. להלן פירוט אודות הסכמי ההרשאה לתכנון שנחתמו בין הממונה לבין המשיבה 8 ואשר כוללים את השטחים של "עדי-עד".

26. בשנת 1998 הממונה חתם על הסכם הרשאה לתכנון עבור 3,000 דונם, כאשר תקופת ההסכם היתה לשנתיים בין 13.1.98 ועד 12.1.00.

הסכם הרשאה נוסף לתכנון עבור 3,700 דונם נחתם לתקופה של שבע שנים מיום 13.1.98 עד ליום 12.1.05.

בנוסף, הממונה יציין כי ביום 30.4.00 נחתם עם המשיבה 8 חוזה שכירות (חקלאי) לתקופה של שנה, מיום 1.4.00 עד ליום 31.3.01, עבור 3,000 דונם, שכללו גם את האדמות של "עדי-עד". עם זאת, יודגש כי מטרת השכירות היתה לצורך עיבודים חקלאיים, ולפיכך מכוח חוזה זה ניתן היה לתפוס חזקה בשטח אך ורק למטרות עיבודים חקלאיים. מבדיקה שנערכה על-ידי הממונה, לא נמצא כי הסכם שכירות חקלאי זה הוארך.

27. לשם השלמת התמונה, הממונה יציין כי בשנת 2004 הממונה הכין הסכם הרשאה לתכנון נוסף עבור שטח של 3,400 דונם, אולם הסכם זה לא נחתם בפועל על-ידי הממונה.

28. יוצא אפוא כי החל משנת 2005 הממונה אין הסכמים בתוקף עם המשיבה 8 הנוגעים ל"עדי-עד", וכי ההסכמים שנחתמו ביחס לשטח זה בעבר היו הסכמים למתן הרשאה

לביצוע תכנון בלבד וכן הסכם שכירות חלקאי אחד, למשך שנה. הוזה אומר, הסכם להקצאת מקרקעין בעדי-עד, בין הממונה לבין המשיבה 8, לא נחתם.

(4) אירועי חיכוך ואלימות במרחב שילה

מענה צבאי-מינהלי

29. כפי שעולה גם מן העתירה, מרחב שילה ידע בשנים האחרונות מספר רב יחסית של אירועי חיכוך בין האוכלוסייה הפלסטינית לבין האוכלוסייה הישראלית. יודגש כי המפורט להלן אינו קשור בהכרח לתושבי עדי-עד והוא מתייחס לנעשה במרחב כולו. מסיכום שנערך על-ידי גורמי המת"ק הרלוונטי, עולה כי בין חודש פברואר 2013 לבין חודש ינואר 2015 תועדו על-ידי מת"ק רמאללה כ-21 אירועי חיכוך ופגיעה ברכוש במרחב כולו משני צידי המתרס הכוללים לעיתים אירועים אלימים של ממש.
30. עם זאת, בניגוד לתמונה המצטיירת מן העתירה, המשיבים פועלים ללא ליאות כדי למנוע את אירועי האלימות והחיכוכים בין האוכלוסיות, וזאת כחלק מן החובה העומדת לנגד עיניהם בדבר הגנה על החיים של כל תושבי האזור ועל רכושם.
31. בתוך כך, נעשים מאמצים אקטיביים רבים למניעת עבירות פליליות ולאומניות מכל סוג שהוא, בין אם אלו מבוצעות על-ידי ישראלים ובין אם על-ידי פלסטינים. כוחות הביטחון משקיעים מאמצים ומשאבים רבים בשמירת הביטחון והסדר הציבורי באזור יהודה ושומרון בכלל, ובאזור עמק שילה ועדי-עד בפרט. במסגרת זו מקיימים כוחות הביטחון פעילות מבצעית שוטפת במרחב שילה ובאזורי החיכוך המועדים. כך, למשל, במרחב שילה מוצב באופן קבוע, לאורך כל שעות היממה, כוח צבאי, שבין תפקידיו השונים הוא ליתן מענה ביטחוני לאירועי פשיעה לאומנית.
32. כמו-כן, מבוצעת פעילות מבצעית שגרתית באופן שוטף ויום-יומי ועל בסיס הערכות מצב המתעדכנות מעת לעת. יוער בהקשר זה, כי אזור עמק שילה ועדי-עד מסומן במוקד מרכזי הדורש טיפול ופעילות ייחודית. פעילות זו כוללת, בין היתר, פעילויות גלויות, סמויות ו"חכמות"; חיפושים; איסוף מידע מודיעיני; איסוף ראיות; תפסית אמצעים לשימוש בפעילות עבריינית ועוד. כוחות צה"ל הפועלים במרחב מקיימים שיתופי פעולה הדוקים עם השב"כ והמשטרה, ובכלל זה עם המפלג לפשיעה לאומנית שהוקם בשנת 2013 במחוז ש"י כדי להתמודד באופן ייעודי עם אכיפת החוק על ישראלים באיו"ש.
33. זאת ועוד. בצד הפעילות המבצעית שתוארה לעיל, ננקטים אמצעים נוספים לשם שמירה על הביטחון של תושבי המרחב, פלסטינים וישראלים כאחד, והגנה על חייהם, ובכלל זאת שימוש בצווים לסגירת שטח ובצווים לסילוק פלישות חקלאיות. ונפרט.

34. השימוש בצווים לסגירת השטח מיועדים למנוע מבעוד מועד את החיכוך בנקודות התורפה המועדות להתנגשות בין האוכלוסיות משני עברי המתרס. יובהר, כי צווים אלו מוצאים בהתאם לפסק-דינו של בית המשפט הנכבד בבג"ץ 9593/04 מוראר נ' מפקד כוחות צה"ל (פורסם בנבו, 26.6.06), כך שגם במקומות שבהם סבור מפקד כוחות צה"ל כי קיים סיכון משמעותי המחייב מניעת גישה של גורמים זרים לאזור מסוים, הרי שלבעלי האדמות מותרת הכניסה לשם עיבוד אדמותיהם. כניסה כאמור טעונה אמנם תיאום מראש עם כוחות הביטחון, ולעתים אף תוך הקצאת כוח אבטחה, וברי שיש בכך משום הכבדה מסוימת. ברם, בנסיבות העניין, מדובר בפתרון סביר וענייני לטובת הגנה על ביטחונם של תושבי האזור ועל רכושם.

עוד יצוין, כי פרקטיקה זו אושרה אך לפני כשנה בבג"ץ 5302/14 סלים מרקה נ' שר הביטחון (פורסם בנבו, 27.11.14). ואכן, הגורמים המוסמכים בפיקוד המרכז מוודאים כי בסגירת השטחים ב"עדי-עד" לא יהיה כדי לפגוע באופן בלתי מידתי בזכות הגישה הלגיטימית של בעלי המקרקעין לאדמותיהם החקלאיות. ברוח זו, במהלך השנה האחרונה, כוחות המת"ק בגזרת בנימין ובאזור עדי-עד מאפשרים לפלסטינים החוששים להגיע לאדמותיהם לתאם הגעתם לביצוע העבודות החקלאיות מראש, כדי שהחטיבה תוכל להיערך מבעוד מועד להקצאת כוחות ייעודיים לאבטחתם במקרים המתאימים לכך, ואף במקומות בהם לא קיים כלל צו סגירה.

35. עוד חשוב להדגיש כי במהלך עונת המסיק, המתאפיינת בתנועה ערה ובצורך רב בהגעת תושבי האזור לאדמותיהם, מוקצים כוחות רבים לאבטחת כניסתם של התושבים הפלסטינים לאדמותיהם הסמוכות ליישובים הישראליים ואף לאדמות המצויות בתוך היישובים עצמם. בד-בבד, בעונת המסיק מוצאים צווי סגירה נוספים במקומות המועדים לחיכוך וגם זאת כדי למנוע הגעת ישראלים לנקודות המועדות לחיכוך בתקופת המסיק. כך, לדוגמה, במרחב שילה לבדו הוצאו 8 צווים שונים לסגירת השטח בפני כלל האוכלוסייה ו-5 צווים המיועדים לסגירת השטח בפני ישראלים.

36. ועוד נציין לעניין אמצעי הכיפה הננקטים במרחב כי לצורך הגנה על רכוש תושבי האזור הוציא מפקד כוחות צה"ל דרישות לפי הצו בדבר מקרקעין (שימוש מפריע במקרקעין פרטיים) (מסי 1586), התשס"ז-2007 (להלן: צו שימוש מפריע). כך, ביום 7.12.10 נתלתה במקרקעין באזור עמק שילה באדמות הכפר תורמוסעיא, דרישה בהתאם לצו שימוש מפריע. כפי שפורט בדרישה, השימוש המפריע לתפיסה ולהחזקה במקרקעין כלל, בין היתר: הצבת גידור, נטיעת שתילים וכן הקמת מתקני מים. במענה לדרישה האמורה לא הוגשה כל תגובה.

בהמשך הוגשה עתירה לבית המשפט הנכבד על-ידי תושב הכפר תורמוסעיא (שטען לזכויות במקרקעין) בדרישה לחייב את המשיבים לסלק את הפלישה (בג"ץ 2186/11 חזמה נ' ראש המינהל האזרחי). במענה לעתירה, ונוכח מיצוי כלל ההליכים בהתאם

להוראות צו שימוש מפריע, ניתנה התחייבות מצד המדינה כי הפלישה תסולק, לא יאוחר מיום 1.9.12.

37. ואולם ביום 29.8.11 – בעיצומו של הפינוי – הוגשה עתירה מטעם תושב ישראלי שטען, בין היתר, כי לא קיבל כל התראה על ביצוע הפינוי וכי הקרקע הוקצתה לו על-ידי המשיבה 8 (בג"ץ 6205/11 אזולאי נ' ראש המינהל האזרחי). בתגובתה לעתירה, טענה המדינה, בין היתר, כי העותר ידע על קיומה של הדרישה מכוח הצו לפחות מיום 24.1.11. ביום 12.9.11 נדונה העתירה בפני בית המשפט הנכבד יחד עם העתירה בבג"ץ 2186/11. בסיום הדיון הורה בית המשפט הנכבד כי יש לקיים לעותר בבג"ץ 6205/11 שימוע, וכך אכן נעשה.

38. ביום 25.3.12 קבע ראש המינהל האזרחי, כי לאחר עיון בתצהיר ולאחר עריכת השימוע, לא הוצגה כל הוכחה לזכויות העותר בבג"ץ 6205/11 במקרקעין ועל כן יש לפנותם. בעקבות זאת, הגיש מר אזולאי ערר לוועדת העררים (ערר 5/12), אשר הדיון בו טרם נשלם.

מענה משטרת-פלילי

39. בניגוד לרושם המצטייר מן העתירה, המשיבים יטענו כי משטרת ישראל משקיעה משאבים רבים למיגור הפשיעה הלאומנית באיו"ש בכלל, ובמרחב שילה בפרט. הפעילות המשטרתית מרוכזת על-ידי מפלג הפשיעה הלאומית, אשר כאמור לעיל, הוקם בשנת 2013 למטרה זו בדיוק (להלן: **המפלג**).

40. להלן נתונים ביחס לתיקים שנפתחו על-ידי המפלג, בין השנים 2014-2015, ביחס לאירועים שהתרחשו בגזרת שומרון ובנימין, בדגש על גוש שילה, גאולת ציון והבלאדים. יוער, כי הנחת העבודה המבצעית היא שקיים קשר ישיר בין כלל הפעילים השוהים במקומות אלו, ולפיכך יוצגו נתונים אלו במקובץ. בצד זאת, נשוב ונדגיש כי המפורט להלן אינו קשור בהכרח לתושבי "עדי-עד" והוא מתייחס לנעשה בכלל מרחב שילה, גאולת ציון והבלאדים.

בשנת 2014 נפתחו **36 תיקי חקירה** בגין חשדות שונים לביצוע עבירות על רקע לאומני, ובכלל זה: תקיפה וגרימת חבלה של ממש, חבלה במזיד לרכב, רכישת והחזקת נשק, איומים, הצתת רכב מנועי, גניסה חלקאית, הצתה על רקע לאומני ועוד. מתוך כלל 36 תיקי החקירה שנפתחו, **11 תיקים** כבר הבשילו לכדי הגשת כתב אישום כנגד 19 נאשמים. אשר ליתרת התיקים שבהם לא הוגש כתב אישום, יצוין כי ישנם עוד 11 תיקים שמצויים בשלבי חקירה שונים; 4 תיקים נוספים שמצויים כעת בבחינה אם להגיש כתב אישום; וכן 10 תיקי חקירה שנסגרו בהתאם לפירוט הבא: 7 בעילה של עבריון לא ידוע; 2 בעילה של חוסר ראיות ותיק אחד בעילה של חוסר עניין לציבור.

אשר לשנת 2015, הרי שעד כה נפתחו 16 תיקי חקירה. מתוך תיקים אלו, הוגשו עד כה שני כתבי אישום בשני תיקים, כנגד שבעה נאשמים שונים, כאשר אחד מהם אף נעצר עד תום ההליכים המשפטיים נגדו. 6 תיקים נוספים מצויים עדיין בשלבי חקירה ואילו שמונת התיקים הנותרים מצויים בבחינה אם להגיש כתב אישום.

עוד יצוין כי בהתאם למידע שנמסר מאת המשטרה מתוך כלל תיקי החקירה שבגינם הוגשו כתבי אישום בשנים 2014-2015, בשלושה תיקים היו הנאשמים תושבי עדי-עד; ואילו ביתר התיקים מדובר בתושבים של גוש שילה, בית אל וגזרת שומרון.

41. עוד יצוין, כי פרט לתיקי החקירה שנפתחו במפלג, נמצא כי בשנת 2015 נפתחו שמונה תיקי חקירה ביחס לאירועים שהתרחשו בסמוך לתורמוסעיא, בהאתם לפירוט הבא: שישה תיקי חקירה בגין גרימת נזק לעצי זית ושני תיקי חקירה בגין עבירות של הסגת גבול והצתת שדה. נכון להיום, חמישה מתוך שמונת התיקים מצויים עדיין בשלבי חקירה שונים ואילו שני תיקי חקירה נסגרו בינתיים. בשנת 2014 נפתחו שלושה תיקי חקירה נוספים בגין עבירות של הסגת גבול והיזק לרכוש, ואלה מצויים עדיין בחקירה. תיק נוסף שנחקר ביחס לאירוע כריתת העצים בסינגייל נסגר בסופו של יום בעילה של עבריון לא נודע.

ג. עמדת המשיבים

42. בפתח עמדתם, המשיבים יטענו כי הסעד הראשון המבוקש בצו-על-תנאי הפך בחלקו לבלתי אקוטאלי, שעה שהמשיבים פעלו להוצאת צווים סופיים להפסקת בניה ולהריסה ביחס למבנים בהם עוסקת העתירה דנן.

במובן זה, ניכר כי המשיבים פעלו לניטור כלל הבניה הבלתי חוקית בעדי-עד ופעלו להוצאת צווי הריסה סופיים לכל המבנים הבלתי חוקיים במתחם זה. עוד ראינו, כי לאורך השנים בוצעו מספר פעולות אכיפה לפינוי ולהסרת בניה בלתי חוקית במקום, וכי פעולות שונות ננקטות במישור זה גם עתה.

43. זאת ועוד; בהתחשב בעובדה שרוב הבנייה נשוא העתירה מצויה בתחום אדמות המדינה - כפי שהן מוכרות כיום קודם לבדיקה העדכנית של צוות "קו-כחול" עליה פורט כבר לעיל - לא למותר לשוב ולציין, כפי שהמשיבים הצהירו לא אחת לבית המשפט הנכבד, כי הם נוהגים מדיניות משולבת ביחס להריסת הבנייה הבלתי חוקית על אדמה פרטית ובעניין הסדרת הבנייה באדמות מדינה. על-פי מדיניות זו, ככלל, בנייה בלתי חוקית, אשר ממוקמת על קרקע פרטית - תוסר; ובמקביל, הונחו הדרגים המקצועיים המתאימים

לפעול להסדרת המעמד התכנוני של מבנים המצויים באדמות מדינה, וזאת בכפוף לבחינה הקניינית, המוניציפאלית והתכנונית עליהן פורט לעיל.

44. יוער, כי אדמות המדינה, כפי שהן מוכרות היום, יכולות לעבור שינוי של ממש לאחר הבדיקה העדכנית של צוות "קו-כחול המתייחסת הן למישור המקרקעין שראויים להיכלל כאדמות מדינה בהתייחס להכרזה הראשונית שבוצעה; הן למישור של בדיקת קיומם של רישומים קנייניים שלא נבחנו עד היום.

45. עוד נוסף, כי כפי שמסרה המדינה בתגובתה בבג"ץ 7986/14 שאזכר לעיל, עם השלמת עבודת צוות "קו-כחול" עתידות מסקנות הצוות להתפרסם ברבים, כך שכל מי שיבקש להשיג עליהן יוכל לפנות בעניין זה לראש המינהל האזרחי. לאור זאת, מטבע הדברים קשה לקבוע, בשלב זה, את פרק הזמן המדויק למיצוי הבדיקות הדרושות, אשר בתומו ניתן יהיה לבחון קידומה של תוכנית סטטוטורית ביחס למרחב זה.

46. בנוסף לבחינתם של מרכיבים אלה יצטרכו להיבחן סוגיות הקשורות בהסדרה התכנונית של המקום, לרבות סוגיית הקמתה של דרך גישה לעדי-עד, הכרוכה בתוצאות בדיקת צוות "קו-כחול"; ובבחינה ההסדרה המוניציפאלית של המקום.

47. לעניין שאלת מועד מימוש הצווים שהוצאו על-ידי המינהל האזרחי, הרי ששאלה משפטית זו לובנה בשורה ארוכה של פסקי דין, במסגרתם עוצבה ההלכה, לפיה רק במקרים חריגים ייטה בית המשפט הנכבד להתערב בסדרי העדיפויות של הרשות לאכיפת צווי ההריסה, וזאת על רקע משאביה המוגבלים של הרשות. כך, למשל, קבע בית המשפט הנכבד בבג"ץ 4790/09 ועד מתיישבי השומרון נ' שר הביטחון (פורסם בנבו, 8.8.10):

14. נקודת מוצא נוספת בשיטתנו היא, כי אכיפת דיני התכנון והבנייה, הלכה למעשה, אינה ניתנת, ככלל, למימוש מיידי בכל החזיתות הקיימות, והכל בעת ובעונה אחת. מדובר בפעולות מורכבות, הצורכות תקציבים, כח אדם, היערכות, ותכנון דקדקני. **אין פלא, אפוא, כי הרשות המוסמכת מציבה סדרי עדיפויות לאכיפת דיני התכנון על פי אמות מידה של הראוי והנכון להקדים או לאחר, על פי הענין.** הרשות מחליטה מה העיקר מול הטפל, מה החיוני והדחוף לעומת השולי בחשיבותו ובדחיפותו. לפרט, המפר את חוקי התכנון והבנייה, אין מעמד לדרוש מן הרשות כי תתן קדימות דוקא לאכיפת דין התכנון אצל שכנו, ורק לאחר מכן תפנה לאכיפת הדין בחצריו הוא. גם הביקורת השיפוטית בתחום זה היא צרה במיוחד, והיא מתוחמת בדרך כלל למצבים של התנערות מלאה או הימנעות בלתי סבירה של הרשות המוסמכת מאכיפת החוק (בג"צ 1161/06 תנועת "אנחנו על המפה" נ' שר הביטחון (פורסם בנבו, 14.10.2007)), או כאשר סדרי העדיפויות שעיצבה הרשות נגועים באי סבירות קיצונית, או בפגם מהותי אחר הנוגע בחוקיותם (בג"צ 1555/06 קינג נ' עיריית ירושלים, פסקאות 3-4 (פורסם בנבו, 15.5.2006); בג"צ 1019/06 המועצה האזורית מטה בנימין נ' ממלא מקום ראש הממשלה (פורסם בנבו, 1.2.2006); בג"צ 551/99 שקם בע"מ נ' מנהל המכס ומע"מ, פ"ד נד(1) 112, 125 (2000)) (ההדגשה הוספה – הח"מ).

48. סדרי העדיפות כוללים שיקולים משיקולים שונים, הכוללים מן העבר האחד את מהות וחומרת ההפרה הגלומה בבנייה הבלתי חוקית; ומן העבר השני את משאבי הרשות, את היקף הפעילות הנדרש הימנה וכן שיקולי ביטחון הנלווים לביצוע ההריסה הקונקרטי והשפעתה על שלום וביטחון הציבור (וראו: בג"ץ 1161/06 תנועת "אנחנו על המפה" נ' שר הביטחון (פורסם בנבו, 14.10.07), פסקאות 6 ו-11 לפסק דינה של כב' השופטת פרוקצ'יה)). מעבר לכך סוגיית הטיפול בבניוי ישראלי באזור מושפעת משיקולים מדיניים מובהקים, אשר עליהם אמון הדרג המדיני.

49. בנסיבות העניין שלפנינו, ומעיון בצילום האוויר שצורף לעתירה כנספח 1, ניכר כי העותרים מבקשים שבית המשפט הנכבד יורה על מתן סעד כוללני וגורף, שיחייב את המשיבים לממש את כל צווי ההריסה בעדי-עד בעת ובעונה אחת, תוך התבוננות על הבנייה הבלתי חוקית כאילו היתה זו עשויה מקשה אחת. ולא היא.

כפי שתואר בהרחבה בחלק העובדתי של תגובה זו, מרבית המבנים הבלתי חוקיים המצויים בעדי-עד נבנו בתחום קרקעות המוכרזות כאדמות מדינה. מיעוטם של המבנים נבנה על קרקע פסלטינית פרטית. הסעדים המבוקשים בעתירה אינם מבחינים בין היבטיה השונים של אי-החוקיות הגלומה במבנים שנבנו בעדי-עד, ומכאן כוללניותה של העתירה. בהקשר זה נציין כי בית המשפט הנכבד עמד אך לאתרונה על הבעייתיות הגלומה בעתירות כוללניות וגורפות מסוג זה, תוך שהוא קובע בעניין התערבות בית המשפט בסדרי העדיפות כדלקמן:

9. לכך יש להוסיף, וזאת למעלה מן הצורך, כי מקום שהסעד המבוקש הוא כוללני, נודע משקל גדול עוד יותר להלכה לפיה בית המשפט לא יתערב על נקלה בשיקול הדעת הרחב השמור למשיבים בקביעת סדרי העדיפויות בפיקוח ובאכיפה. ראו, למשל, דברים שנקבעו בבג"צ 8806/10 רגבים נ' ראש הממשלה [פורסם בנבו] (4.9.2011): "[...] בג"ץ 2223/15 רגבים נ' שר הביטחון (פורסם בנבו, 22.7.15) [ההדגשה הוספה – הח"מ].

50. הנה-כי-כן, המשיבים יטענו כי אין עילה משפטית לחייב את המשיבים לממש את כל צווי ההריסה בעדי-עד בעת ובעונה אחת, כפי שהתבקש על-ידי העותרים. לפיכך, דין ראש זה של העתירה, במתכונתו הנוכחית, להידחות.

51. עוד יטענו המשיבים, כי החובה לבצע את צווי ההריסה שהוצאו על-ידי המשיבים נגד בניוי בלתי חוקי שהוקם, חלה, בראש ובראשונה, על המחזיקים בהם. בהקשר זה, נפנה לפסק-דינו של בית המשפט הנכבד, בעניין דומה, בבג"ץ 9496/11 רבאח מוחמד נ' שר הביטחון (פורסם באתר הרשות השופטת, 30.7.14), שם נקבע כדלקמן:

"בעקבות חילופי דברים בין המעורבים, ולאחר שניתנו הסכמות שונות מטעם חלק מן המשיבים, הננו מחליטים להוציא בזה צו מוחלט המורה למשיבה 5 [המחזיקה במבנה - הח"מ] לפנות את המבנה נשוא העתירה תוך שנה מהיום, וכן המורה למשיבים 1-4 ולמועצה המקומית גבעת זאב להרוס את המבנה תוך שנה מהיום, אלא אם ייקבע תוך שנה מהיום כי המשיבה 5 הינה בעלת זכות בעלות במקרקעין שעליהם המבנה" [ההדגשה הוספה - הח"מ]

52. המשיבים יוסיפו ויטענו כי על העותרים חלה החובה לצרף את המחזיקים במבנה כמשיבים לעתירה, על מנת להבטיח כי ההתדיינות מושא העתירה ותוצאותיה יובאו לידיעתם וייתן להם יומם בבית המשפט הנכבד. כמו-כן, צירוף המחזיקים כמשיבים הכרחי הוא על מנת שיתאפשר בידי בית המשפט הנכבד לכוף על המחזיקים, ככל שכך יוחלט, את שהם חייבים בו - הריסת המבנה (ראו, מבין רבים אחרים: בג"ץ 3615/14 פואקה נ' שר הביטחון, החלטה מיום 5.8.14).

53. ככל שיזדקקו לכך העותרים, המשיבים יציעו שהעותרים ייעזרו במשיבה 5 (המועצה האזורית מטה בנימין) ובמשיבים 6-7 (האגודה השיתופית עדי-עד ומזכירה) לצורך קבלת מידע על אודות המחזיקים במבנים בהם עוסקת העתירה.

ראו והשוו לעניין זה: בג"ץ 7292/14 מוסא נ' שר הביטחון, החלטה מיום 22.6.15; החלטת כב' הנשיא גרוניס בבג"ץ 9949/08 חמאד נ' שר הביטחון מיום 16.7.2012; וכן החלטת כב' השופטת ברק-ארז בבג"ץ 5541/14 מוסא נ' שר הביטחון, מיום 28.12.14).

54. בצד האמור, יובהר כי אין בהטלת החיוב הראשוני להריסה על המחזיקים כדי לפרוק את המשיבים מן האחריות לאכיפת הדין כפי שפורט לעיל, ובכלל זה הסרת בינוי בלתי חוקי, ככל שהמחזיקים לא יעשו כן בעצמם.

55. מכל מקום, ועל יסוד הממצאים העובדתיים שפורטו לעיל, המשיבים יטענו כי יש מקום להפריד בין גווינה השונים של אי-החוקיות שדבקה במבנים השונים שנבנו בעדי-עד.

56. לפיכך, ובכל הקשור לבנייה בלתי חוקית המצויה על מקרקעין פרטיים, הרי שאכיפת צוי ההריסה ביחס למבנים אלו תימצא בסדר עדיפות גבוה של המינהל האזרחי. כל זאת, בהתאם לסדרי העדיפויות לאכיפה כלפי מבנים בלתי חוקיים עליהם הצהירה המדינה בבג"ץ 9949/08 מרים חסן עבד אלקרים חמאד נ' שר הביטחון (פורסם באתר הרשות השופטת, 25.12.15).

ברם, נזכיר כי בשטח עדי-עד טרם בוצעה בדיקה עדכנית של תחום אדמות המדינה. כפי שפורט לעיל, בהיעדר קביעה עדכנית ברורה של תחום אדמות המדינה על-ידי צוות "קו כחול", ישנו קושי מעשי בקביעת סדרי עדיפויות קונקרטיים שיוכלו להביא בחשבון את מיקום הבנייה הבלתי חוקית והחומרה הנלווית לכך. כפי שצוין לעיל, פעילותו של צוות

"קו כחול", במישור הכללי, נבחנת במסגרת העתירה בבג"ץ 7986/14, אשר תלויה ועומדת בפני בית משפט נכבד זה. באשר לבינוי הקיים בעדי-עד, ברי כי גם בנייה בלתי חוקית על אדמות מדינה מוכרזות, ככל שלא יינקטו ויושלמו הליכים להסדרתה, צריכה להיענות באכיפה לנוכח אי-החוקיות הטבועה בה; אולם בכל הקשור למועד מימוש צווי ההריסה, הרי שיש לשאלה, אם מדובר בבנייה על מקרקעין פרטיים, אם לאו - משמעות רבה.

57. אשר לטענות העותרים בדבר הקצאת אדמות מכוח הסכם שנחתם בין המשיב 3 לבין המשיבה 8, המשיבים יטענו כי מבדיקה שנערכה אצל הממונה על הרכוש הממשלתי, כפי שזו תוארה לעיל, עולה כי ההסכמים שנחתמו עם המשיבה 8 עד לשנת 2005 היו הסכמים שהעניקו הרשאה לתכנון בלבד וכן הסכם שכירות חקלאי אחד – לתקופה של שנה – שהעניק החל מיום 1.4.00 ועד ליום 31.3.01 את הזכות לתפוס חזקה בקרקע לצרכים חקלאיים בלבד. כאמור לעיל, מבדיקה שערך הממונה לא נמצא כי חוזה זה הוארך.

הממונה יוסיף ויטען כי אין בהסכמי ההרשאה לתכנון הוהבר מפורשות כי אין המדובר בהרשאה שניתנת למורשה לתפוס חזקה בנכס או לפעול בו בכל דרך אחרת ללא אישור מפורש ובכתב מהממונה.

אשר על כן, המשיבים יטענו כי דין הסעד השלישי המבוקש בעתירה להידחות, בהיותו נשען על תשתית עובדתית שגויה ובלתי אקטואלית.

58. לבסוף, ובכל הקשור לפעולות הננקטות על-ידי המשיבים לשם הגנה על רכושם וחייהם של הפלסטינים, המשיבים יבקשו לדחות את טענות העותרים בדבר אכיפה בלתי סבירה.

כפי שהוצג בפירוט לעיל, המשיבים נוקטים שורה של אמצעים שלובים – מניעתיים ואכיפתיים – כדי להתמודד עם אירועי האלימות והחיכוך שפוקדים את אזור עדי-עד, משני צידי המתרס. אף שאין מדובר במיגור מלא של האירועים, הרי שפעולות המשיבים בנושא זה הן סבירות בהחלט, ולא עלה בידי העותרים להוכיח עילה המצדיקה את התערבותו של בית המשפט הנכבד.

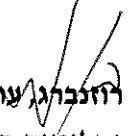
59. לסיכום, בשים לב לאי-צירופם של משיבים רלבנטיים; בהינתן הסעד הכוללני המבוקש בעתירה מזה, ובהתחשב בפעולות האכיפה שנקטו ועודן ננקטות על-ידי כוחות הביטחון, המשטרה והמינהל האזרחי מזה – המשיבים יטענו כי דינה של העתירה להידחות.

לחילופין, יציעו המשיבים, ככל שבית המשפט הנכבד יורה כן, להגיש הודעה מעדכנת מטעמם תוך חודשים ספורים. זאת, על-מנת שבמסגרת ההודעה יעדכנו המשיבים על אודות התקדמות עבודתו של צוות "קו כחול" והמשמעויות הנגזרות מכך בכל הנוגע לבינוי בעדי-עד.

60. העובדות המפורטות בתגובה זו נתמכות בתצהירים הבאים, לפי העניין: תצהיר מטעם ראש תחום תשתית במינהל האזרחי; תצהיר מטעם משטרת מחוז ש"י; תצהיר מטעם הממונה על הרכוש הממשלתי והנטוש באיו"ש; וכן, תצהיר מטעם עוזר שר הביטחון לענייני ההתיישבות.

היום, י"ד תשרי תשע"ו

27 ספטמבר 2015

רון רוזנברג, עו"ד
סגן בפרקליטות המדינה

נחי בן אור, עו"ד
סגן בכיר א' בפרקליטות המדינה